

»Feleleveníteni a régi szellemet«

Gy. L.:

– Mindenki ugyanabban a cipőben jár. Ez egy olyan műfaj, ahol el kell végeznie a muzsikusnak az egyetemet, évtizedeken keresztül tanulni, hogy döntő többségében néhány száz évvel ezelőtt megírt műveket eljátsszon. Maga a szakma nagyon egyedi és különleges. Az összefogás alapja egyrészt az a felismerés, hogy ezt csak ezek az emberek tudják. A másik felismerés az, hogy ezt hallgatni, amit mi csinálunk, csak azok akarják, akiket ez érdekel. Márpedig ez a közönség fogyatkozik, tudjuk nagyon jól, még a legjóindulatúbb számítás szerint is csak néhány tízezer ember... Tehát milyen helyzetben vagyunk? Rettenetesen kiszolgáltatottban, mindannyian. Ez a műfaj a piacon jegyekből nem tud megélni, hiszen minimális hasznot nem hoz. Nem mindegy, hogy most eljátsszák-e a művet, vagy nem játsszák el? Nem mindegy, hogy melyik zenekar játssza el, és hol és hány-szor? Az átlagember gondolkodásában nem nagyon lehet olyan okokat találni, ami miatt ennek az egésznek értelme lenne... De mégiscsak van, mert minden valamire valóra adó ország megkülönböztetett kincsként kezeli.

– Ha azonban a Szövetség tagjai abban a két dologban nem értenek egyet, hogy egyformák vagyunk, és egyforma a közönségünk – hiszen ugyanazok jönnek el az ő és a mi koncertjeinkre is, akkor semmiben nem értünk egyet. Ja, hogy mi versenyben vagyunk egymással? S ez valóságos? Tessék erről bármilyen szabályt mutatni. Nincs verseny a zenekarok között. Az együttesek szolgáltatnak, próbálják a nemzet kulturális színvonalát – minimális eséllyel, de mégiscsak valamilyen -szinten tartani. Ha dominánsan felülkerekedik a teljesen antiszociális és a szolidaritás minden elvével szembenelő, kijárási eljárás, akkor ki kell mondani, hogy a zenekarok alkalmatlanok, és a vezetőik alkalmatlanok arra, hogy összefogjanak.

– Ez vezetői felelősség. Felelősség az egész szakmáért. Ahol el kell gondolkozni azon, hogyha valaki azt mondja túl sokan vagyunk... Akkor kit fog megszüntetni? Saját magát? Ha a Szövetség nem tud megszabadulni ettől a gondolkodástól, az nagyon szomorú.

– **El kell dönteni végre, hogy a zenekarok egészének a sorsát, a feladatát, a jelenlétét vállalja-e mindenki közösen, vagy sem!** ■

TISZTELETJEGGYEL

Tiszteletjeggyel – ezúttal nem hangversenyen

Pröhle Gergely

Hála Popa Péter főszerkesztői nagyvonalúságának, az elmúlt években lehetőséget kaptam arra, hogy e hasábokon egy-egy hangversenyélményemről beszámoljak, korántsem a zenekritika műfajában, inkább egyfajta publicisztikaként. Megtiszteltetésnek tekintem a felkérést, mert – fájdalom – ez a lap maradt a magyar zenei élet egyetlen nyomtatott fóruma, igen magas színvonalon. Valóban, legtöbbször tiszteletjeggyel jutottam el a koncertekre, ami abból adódott, hogy az elmúlt három évtizedben az államigazgatás kulturális és diplomáciai pozícióiban mindig igyekeztem nyomon követni a magyar és a nemzetközi zenei élet fejleményeit, az együttesek és a koncertszervezők pedig ezt meghívásokkal méltányolták – nagy köszönet érte. Az érdeklődésemnek persze megvolt és megvan a sajátos, személyes oka, ami nem más mint családi háttér. Az első itt megjelent írásomat még olvasták és kommentálták muzsikuszüleim, nagy szomoruság, hogy ma már egyikük sincs az élők sorában. A kapcsolat

lat a zenei világgal azonban így sem szakadt meg: családom számos tagja játszik nagyzenekarokban itthon és külföldön, én pedig a Danubia Zenekar fenntartására létrejött alapítvány kuratóriumi elnökségére kaptam felkérést. De talán ennél is fontosabb, hogy valami sajátos véletlen folytán, több együttesünk különböző rendű-rangú vezetője gyerek- vagy fiatalkori ismerősöm, barátom, a szüleim tanítványa vagy valamelyik tanítványának a férje, a testvérem évfolyamtársa, vagy egyszerűen csak együtt léptünk fel az 1983-as KiMitTud?-on. Popa Pétert édesapám révén ismertem meg évtizedekkel ezelőtt, nyilván ezért, és az említett kapcsolati háló ismeretében kért fel a Szimfonikus Zenekarok Szövetsége Felügyelő Bizottságának elnökségére.

Mind a cikkek írására, mind pedig a felügyelőbizottsági elnökségre szóló felkérés alkalmával igyekeztem eloszlatni minden esetleges illúziót: nem gondoltam, és ma sem gondolom, hogy a tájékozott műkedvelő szintjénél jobban értenék a zenéhez, politikai, közéleti érdekérvényesítő képességem, „lobbierőm” pedig igen csekély, az e területen tapasztalható „árfolyamingadozás” pedig amúgy is adottság. Egész mással foglalkozom, és örömmel teszem. A kitartó biztatásra 2022 márciusában mégis elfogadtam a felkérést, sajátos tiszteletjegyként, de voltaképp inkább valamiféle gyászmunka részeként. Édesapám, Pröhle Henrik, szenvedélyes zenekari muzsikusként, alapító tagja volt a szervezetnek. Halála után három nappal pedig az első perctől az utolsóig végighallgattam a Richard Strauss maratont a Művészetek Palotájában,

ami óriási élmény volt, egyúttal nagyszerű alkalom arra, hogy az ember tudatosíthassa magában: a magyar zene ezen belül is a szimfonikus zenekari kultúra páratlan kincs, melynek megőrzése, átadása az utánunk jövő generációknak nagyon is komolyan veendő feladat, kötelesség, közös felelősségünk.

Immáron a voltaképp nem igazán fajsúlyos felügyelő bizottság elnökeként követhetem a folyamatot, ami a zenekari finanszírozás és az előadó-művészeti törvény tervezett módosítása kapcsán számos belső feszültséget szült, és egyre aggasztóbb módon tette nyilvánvalóvá a Szimfonikus Zenekarok Szövetségének széttzilálódását, eljelentéktelenedését. A korábbi kilépések, meglebegtetett kilépési szándékok, mi több a kezdettől fogva meglévő arisztokratikus távolságtartás megtapasztalása a látványosan romló külső körülmények mellett ugyanakkor arra indított, hogy a fentebb említett felelősséget egy adott helyzetben komolyan véve, megkíséreljek tenni valamit a Szövetség fennmaradásáért, érdemi feladatkörének kialakításáért, a megfelelő vezetői kör megtalálásáért, a működés biztosításáért. Ezért kértem meg a szervezet elnökségét arra, hogy az esedékes tisztújítás előtt teremtsük meg annak lehetőségét, hogy minden érdekelt, aki valóban szívén viseli a magyar zenekari kultúra ügyét, üljön le egymással, igyekezzen nyugodt körülmények között megbeszélni, hogy van-e, és ha van, akkor mi a létjogosultsága, feladata egy ilyen intézménynek. Örülök, hogy e beszélgetés május 5-én megvalósulhat. Ezt az eszmecserét követően álljanak aztán elő a jelöltek az elnökségi tagságra, elnöki, főtitkári pozícióra.

Ezúttal sem kergetek illúziókat. Pontosan tudom, hogy a finanszírozás kérdését nem tudjuk mindenki számára teljes mértékben elfogadhatóan megoldani. Egyrészt alapvetően azért, mert kevés a pénz, az elosztás szempontjai pedig nagyon sokfélék. Azt sem felejtsem el, hogy bármiben is egyezünk meg, bárki is lesz az elnök, a magyar zenei életben mindig is voltak és lesznek olyan „grandok”, akiknek az érdekérvényesítő képessége ezért vagy azért ideig-óráig jobb, mint másoké. Ők továbbra is élni fognak egy-egy kínálózó lehetőséggel, de talán itt is számítani lehet a jelenleginél nagyobb kollegialitásra.

Az elmúlt évek jelentős változást hoztak az életünkben, már-már felidézve az évszázadokkal ezelőtti viszonyokat: járvány, aszály, háború. Mindehhez társul egy olyan technológiai fejlődés, ami az információáramlás gyorsulásával inkább a felületességet intézményesíti, képzeletbeli valóságot épít – globálisan. Nem kell nagy stratégiának lenni ahhoz, hogy észrevegyük: az a kifinomult világ, amelyben az európai kultúra nagyszerű hagyományai, a művészi zsenialitás és mesterségbeli tudás a koncerttermek áhítatában egy vajtífűlű, érdeklődő közönség előtt érvényesülni tudnak, komoly veszélyeknek van kitéve. Azt is látni kell, hogy a hazai kulturális politika, a kulturális igazgatás mennyit változott,

melyek azok a szempontok, amelyek a politikai döntéshozókat, üzleti szereplőket, civil szervezeteket mozgatják. E folyamatokról hosszan lehetne írni, mint ahogy készültek is az utóbbi időben olyan kiváló írások, amelyek a kialakult helyzetet elemzik, stratégiaalkotásra sarkallnak. Itt az ideje erről közösen gondolkodni, de addig is csak ismételni tudom Otto Schily egykori német belügyminiszter már általam is többször idézett mondását: „Aki bezár egy zeneiskolát, veszélyezteti a közbiztonságot.” A zenekultúra megóvásának parancsa Kodály országában talán nem igényel különösebb indoklást. A zene önmagán túlmutató, a társadalom lelki egészségének, kohéziójának, önazonosságának szempontjából meghatározó jellegét, fontosságát azonban újra és újra hangsúlyoznunk kell, megértetni azokkal is, akiket mindeddig nem érintett meg ez az általunk ismert varázslat.

A Szövetség számos olyan célt tűzhet ki maga elé, ami a finanszírozási kérdéseken kívül is indokolja létezését. Mindenekelőtt a zeneoktatás jövőjének biztosítása az, ami nagy erőkoncentrációt igényel. A Szervezetünknek felelősnek kell éreznie magát a zenekari utánpótlás biztosításáért, mind a közoktatás, mind a felsőoktatás rendszerében. A klasszikus zene mint társadalmi ügy láthatóságának, a tömegmédiákban való megjelenésének növelése szintén közös érdek. Apróságként tűnik, de fontos: a kottabérlések vagy a kortárs zenei művek bemutatásának, műsorra tűzésének költségei, az ezzel kapcsolatos adminisztráció gondjai szintén mindenkit érintenek. Mivel nagykövetként magam is megtapasztaltam, bátran állítom: a magyar kulturális diplomácia letéteményeseit érdemes megtámogatnunk annak tudatosításával, hogy egy-egy jól sikerült magyar zenei vendég szereplés jelentősen növelni tudja Magyarország külpolitikai mozgásterét. Még folytathatnánk a sort, de remélem, hogy ezt – jóval nagyobb zenei, jogi, igazgatási, kommunikációs szaktudással – majd megteszik azok, akik a Szövetség vezetésébe pályázni fognak. Mindezek mellett szükség van a belső információáramlás dinamizálására is. E lap – az én cikkeim ellenére is – kiváló nyomtatott fórumot teremt, érdemes is ezzel élni – köszönet érte a szerzőknek, szerkesztőknek. De érdemes az online megjelenést is rendszeresebbé, informatívabbá tenni, bekapcsolni a magyar szimfonikus zenekari kultúrát a nemzetközi szakmai vérkeringésbe. Azt gondolom tehát, hogy lehet olyan programmal indulni, amely a tagság számára indokoltá teszi a tagdíj befizetését, a működés biztosítását. Meggyőződésem, hogy szükség van a megújuló Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségére, egy valóban minden, magát és a fenti célokat komolyan vevő együtttest tömörítő szervezetre. Mindezek megfogalmazása számomra személyes közügy: személyes, mert ezzel tartozom a szüleimnek, közügy, mert azt remélem, hogy tehetünk valamit azért, hogy gyerekeink, unokáink is részesei lehessenek mindannak, amit a magyar szimfonikus zenekari kultúrának, az azt életben tartó muzikusoknak köszönhetünk. ■